

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Vaikų skurdo ir gerovės (tiriamoji nuomonė)

(2011/C 44/06)

Pagrindinė pranešėja **Brenda KING**

Belgijos ministro pirmininko pavaduotoja ir Socialinių reikalų ir visuomenės sveikatos ministrė Laurette Onkelinx, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2010 m. balandžio 28 d. rašte Tarybai pirmininkausiančios Belgijos vardu paprašė Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto parengti tiriamąją nuomonę dėl

Vaikų skurdo ir gerovės.

2010 m. gegužės 25 d. Komiteto biuras pavedė Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyriui organizuoti Komiteto darbą šiuo klausimu.

Kadangi darbas skubus, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas savo 464-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2010 m. liepos 14–15 d. (liepos 14 d. posėdis), pagrindine pranešėja paskyrė Brenda King ir priėmė šią nuomonę 113 narių balsavus už, 6 – prieš ir 14 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Šiuo metu Europos Sąjungoje 20 mln. vaikų gresia skurdas. Skurdą patiriančių vaikų dalis yra netgi didesnė už suaugusiųjų dalį (atitinkamai 20 ir 16 proc.). Tikėtina, kad dėl ekonomikos krizės dar daugiau vaikų atsidurs žemiau skurdo ribos. Akivaizdus ES gyvenančių vaikų skurdas yra įrodymas, kad neužtikrinamos pagrindinės jų teisės.

1.2 Tai, kad nieko nedaroma vaikų skurdo srityje, turės neigiamo poveikio ateities gerovei Europos Sąjungoje. Strategijos „ES 2020“ sėkmė priklauso nuo išsilavinusios, sveikos ir tikinčios ateitimi jaunosios kartos. Didelis vaikų, kuriems gresia skurdas, skaičius ir skurdo, kuris perduodamas iš kartos į kartą, mastas atskleidžia dabartinės ES politikos nesugebėjimą apsaugoti pažeidžiamiausias visuomenės grupes.

1.3 Vaikų skurdas ir gerovės užtikrinimas yra daugialypė problema. Remiantis daugelio ataskaitų išvadomis, problemą sukelia įvairūs veiksniai, pavyzdžiui, materialinis nepriteklus, galimybių gauti pagrindines sveikatos priežiūros paslaugas stygius, kuklus būstas ir švietimas. Plačiai vyrauja nuomonė, kad šie veiksniai yra susiję ir vienas nuo kito priklauso, todėl sprendžiant problemas į tai reikėtų atsižvelgti.

1.4 Skurdas ir nepriteklus milijonams vaikų trukdo pradėti gyvenimą geriausiomis sąlygomis, be to, iš dalies stabdo ir asmenybės raidą. Labai dažnai priemonės, kurių imamasi ankstyvojoje vaikystėje, gali turėti teigiamo poveikio visam vaiko gyvenimui. Labai svarbu suformuoti tinkamą politiką, kad būtų užtikrintas visapusiškas visų vaikų, ypač priklausančių didžiausių socialinę atskirtį patiriančioms visuomenės grupėms, ugdymas, kad jie ateityje įneštų savo teigiamą indėlį.

1.5 EESRK palankiai vertina tai, kad šiais Europos kovos su skurdu ir socialine atskirtimi metais Taryba parodė savo politinį įsipareigojimą, priimdama sprendimą skurdo mažinimą įtraukti į penkis svarbiausius ES tikslus, kurie turi būti pasiekti iki 2020 m. Siekiama „sumažinti europiečių, gyvenančių žemiau nacionalinės skurdo ribos, skaičių; 20 mln. žmonių būtų išlaisvinti iš skurdo“⁽¹⁾.

1.6 Vis dėlto Komitetas nusivylęs tuo, kad nėra nustatyto nė vieno konkretaus vaikų skurdo mažinimo ir vaikų gerovės skatinimo tikslo, nors nuo 2000 m. šiam klausimui politikai skiria dėmesio ir ES bei valstybių narių lygiu įgyvendinamos įvairios iniciatyvos.

1.7 Komitetas palankiai vertina tai, kad viena iš septynių pavyzdinių iniciatyvų bus Europos kovos su skurdu planas, kuriuo siekiama „užtikrinti socialinę ir teritorinę sanglaudą, kad visi galėtų pasinaudoti augimo ir naujų darbo vietų teikiama privalumais, o skurstantys ir socialiai atskirti asmenys galėtų gyventi oriai ir aktyviai dalyvauti visuomenėje“.

1.8 EESRK primygtinai ragina šį planą naudoti kaip pagrindą vaikų skurdui šalinti ir vaikų gerovei skatinti ir parengti vaikams skirtus daugialypius metodus, kurie būtų grindžiami vaiko teisėmis ir remiami konkrečiais tikslais daugiausia dėmesio skiriant vaikams ir vaikų turinčioms šeimoms.

⁽¹⁾ Remiantis ES apibrėžtimi, asmenys, kuriems „gresia skurdas“, yra asmenys, kurių namų ūkio ekvivalentinės pajamos yra mažesnės nei 60 proc. nacionalinių ekvivalentinių pajamų medianos (taikytą ekvivalentiškumo skalę – OECD modifikuota skalė).

1.9 ES nepriklausomų ekspertų socialinės aprėpties klausimais tinklas išskyrė šias vaikų, kuriems gresia ypač didelis skurdas, grupes:

- i. specialiose įstaigose gyvenantys arba jas paliekantys vaikai, gatvės vaikai, vaikai, patiriantys prievartą, vaikai, su kuriais blogai elgiamasi arba kuriais visiškai nesirūpinama, vaikai, kurių tėvai turi psichinės sveikatos problemų, globojami vaikai, benamiai vaikai, vaikai – šeiminio smurto arba prekybos žmonėmis aukos;
- ii. neįgalūs vaikai, etninėms mažumoms priklausantys vaikai, romų vaikai, jauni prieglobsčio prašytojai ir imigrantai;
- iii. vaikai, gyvenantys labai skurdžiose ir atokiose kaimo vietovėse, kuriose trūksta pagrindinės infrastruktūros, taip pat vaikai, gyvenantys didmiesčių periferijose esančiuose dideliuose rajonuose.

1.10 ES pagrindinių teisių chartijoje numatytos vaikų teisių nuostatos, suteikiančios ES tvirtus įgaliojimus užtikrinti vaikų išlikimą, apsaugą ir raidą. ES kovos su skurdu plane šiems pažeidžiamiems vaikams turėtų būti numatyti jiems skirti rodikliai ir tikslai.

1.11 EESRK remia raginimą parengti išsamią Komisijos rekomendaciją dėl vaikų skurdo ir gerovės, kurioje būtų nustatyti pagrindiniai politiniai tikslai ir užduotys, ir sukurti nuolatinės stebėsenos, mainų, mokslinių tyrimų ir tarpusavio vertinimo sistemą, kuri padėtų pasiekti šį strategijos „Europa 2020“ tikslą skurdo srityje.

2. Bendroji informacija

2.1 Nuo 2000 m. vaikų skurdo ir socialinės atskirties klausimas tapo svarbia socialinėje srityje taikomo atvirojo koordinavimo metodo dalimi. Visose *bendrose socialinės apsaugos ir socialinės aprėpties ataskaitose (2002–2004 m.)* tai buvo įvardyta vienu svarbiausių klausimų. ES valstybių vadovai pabrėžė būtinybę „imtis reikalingų priemonių, skubiai ir smarkiai sumažinančių vaikų skurdą, suteikiant visiems vaikams lygias galimybes, neatšizvelgiant į jų socialinę kilmę“⁽²⁾.

2.2 2005 m. ES pirmininkavusio Liuksemburgo iniciatyvoje „Toliau įgyvendinti ES socialinės integracijos procesą“ aiškiai raginama kitų sričių politikoje atšizvelgti į vaikų interesus (angl. *children mainstreaming*) ir ES lygiu patvirtinti bent vieną vaikų gerovės rodiklį. 2006 m. priimtame Komisijos komunikate dėl vaikų teisių ypatingas dėmesys skiriamas vaikų socia-

linės aprėpties klausimui ir ES socialinės aprėpties proceso vaidmeniui. ES vaikų skurdo ir vaikų gerovės klausimų darbo grupės parengta analitinė ataskaita ir rekomendacijos oficialiai priimtose 2008 m. sausio mėn. O 2009 m. pabaigoje Komisijos darbo dokumente dėl strategijos „Europa 2020“ pripažinta, kad vaikų skurdas ir socialinė atskirtis yra vienas ES ilgalaikių socialinės srities iššūkių, kuri dar labiau sustiprino finansų ir ekonomikos krizė. 2010 m. kovo mėn. Europos Komisijos pavedimu TARKI socialinės srities mokslinių tyrimų instituto vadovaujamas konsorciumas parengė išsamią ataskaitą „Vaikų skurdas ir gerovė Europos Sąjungoje“.

2.3 2009 m. į Lisabonos sutartį kaip aiškus ES tikslas įtrauktas vaikų teisių propagavimas. 2010-ųjų Europos kovos su skurdu ir socialine atskirtimi metų įvadininėje konferencijoje Europos Komisijos pirmininkas J. M. Barroso paragino iki 2020 m. sumažinti visų gyventojų, visų pirma vaikų ir senyvo amžiaus asmenų, kuriems gresia skurdas, skaičių, nes dabartinis lygis yra netoleruotinas. 2010 m. antrąjį pusmetį pirmininkaujanti Belgija kovą su vaikų skurdu ir vaikų gerovės skatinimą įvardijo kaip pagrindinius prioritetus.

3. Vaikų skurdas ir gerovė ES

3.1 Vaikų skurdas

3.1.1 Vaikų skurdas ir gerovė yra labai dideli iššūkiai visoje Europos Sąjungoje. Vis dėlto skurdo mastas ir dydis valstybėse narėse yra labai nevienodi, daugelyje šalių jie netgi skiriasi įvairiuose regionuose. Taigi, 2007 m. ES pajamų ir gyvenimo sąlygų statistika (ES-SPGS) rodo, kad⁽³⁾

— 20 proc. ES gyvenančių vaikų gresia skurdas⁽⁴⁾, palyginti su 16 proc. dalimi, tenkančia visiems gyventojams. Visose šalyse, išskyrus Kiprą, Daniją, Estiją, Suomiją, Vokietiją ir Slovėniją, vaikams gresia didesnis skurdas (Latvijoje pavojus yra vienodas). Dviejose šalyse skurdas gresia 30–33 proc. vaikų (Bulgarija ir Rumunija), 23–25 proc. vaikų – penkiose šalyse (Graikija, Italija, Lenkija, Ispanija ir JK), tuo tarpu 10–12 proc. vaikų skurdas gresia penkiose šalyse (Kipras, Danija, Suomija, Slovėnija ir Švedija).

— Ypač svarbu šią informaciją papildyti duomenimis apie nacionalinį skurdo rizikos gyli⁽⁵⁾, kuris parodo, „koks neturtingų vaikų neturto dydis“, t. y. vaikams gresiančio skurdo gylio. Vaikų skurdo rizikos gylio ne vienodas: nuo 13 proc. Suomijoje ir 15 proc. Prancūzijoje iki 40 proc. Rumunijoje ir 44 proc. Bulgarijoje. Daugelyje šalių pastebima, kad vaikams augant didėja skurdo rizika.

⁽³⁾ Žr. Europos Bendrijų statistikos tarnybos Eurostat tinklavietę <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/themes>.

⁽⁴⁾ Vaikas, kuriam „gresia skurdas“, yra vaikas, gyvenantis namų ūkyje, kuriam „gresia skurdas“, t. y. kurio pajamos yra mažesnės nei 60 proc. nacionalinių ekvivalentinių namų ūkio pajamų medianos.

⁽⁵⁾ „Santykine skurdo rizikos gylio mediana“ (toliau – skurdo rizikos gylio) įvertinamas atstumas tarp žemiau skurdo rizikos ribos gyvenančių asmenų ekvivalentinių pajamų medianos ir tos skurdo rizikos ribos vertės; išreiškiamas ribos procentine dalimi.

⁽²⁾ 2006 m. kovo 23–24 d. Briuselio Europos Vadovų Taryba, pirminkaujanti valstybės narės išvados, 7775/1/06 rev. 1, 72 punktas.

— Kitas svarbus veiksnys nagrinėjant skurdą dėl nepakankamų pajamų – trukmė, t. y. kiek laiko vaikai gyvena žemiau skurdo rizikos ribos. Pirmiau minėtoje TARKI ataskaitoje pabrėžiama, kad, „nors skurdo rizika vaikams tam tikrais metais iš dalies parodo jų patiriamą nepritekliaus ir socialinės atskirties pavojų, tačiau šis pavojus yra daug didesnis, jei vaikams tenkančios pajamos yra žemiau šio lygio keletą metų“. Dvidešimtyje ES šalių, kurių ES SILC reikalingi duomenys yra turimi, TARKI ataskaita rodo, kad vaikų, gyvenusių namų ūkiuose, kuriems grėse skurdas kiekvienais iš 2005–2007 m., dalis sudaro nuo 4–6 proc. (Austrija, Kipras, Suomija, Slovėnija ir Švedija) iki 13–16 proc. (Italija, Lietuva, Liuksemburgas, Lenkija ir Portugalija).

3.2 Materialinis nepriteklis

3.2.1 ES vaikų, kuriems gresia skurdas, apibrėžtis grindžiama vaikų, gyvenančių nedidelės pajamos gaunančiose šeimose, skaičiumi. Nors šis rodiklis yra svarbus, jo nepakanka, nes neatsižvelgiama į visus aspektus, būtinus, kad vaikas gautų gerą gyvenimo pagrindą. Vaikai gali gyventi standartų neatitinkančiame būste ar netgi būti benamiai, gyventi apleistuose rajonuose, augti aukšto nusikalstamumo lygio aplinkoje, būti blogos sveikatos, prastai maitintis, jiems gali grėsti didesnis nelaimingų atsitikimų ir susižeidimo pavojus, jie gali dažniau patirti fizinę prievartą, priekabiavimą, turėti mažiau galimybių patekti į vaikų priežiūros įstaigas, ribotas galimybes gauti socialines ir šeimai skirtas paslaugas, turėti mažiau galimybių mokytis arba gali gauti žemos kokybės mokymo paslaugas, šių vaikų galimybes naudotis žaidimų aikštelėmis, sporto ir laisvalaikio infrastruktūra arba dalyvauti kultūrinėje veikloje gali būti ribotos arba vaikai gali jų visai neturėti. Kai kurie vaikai atsiduria nepalankioje padėtyje dėl keleto veiksnių, kurie gali sąveikauti ir vienas kitą sustiprinti tokiu būdu pagilindami vaiko patiriamą skurdą ir socialinę atskirtį ir sustiprindami skurdo ir atskirties perdavimą iš kartos į kartą.

3.2.2 Visų materialinį nepriteklių patiriančių vaikų lygis ES sutampa su vaikų, kuriems gresia skurdas (20 proc.), lygiu. Tačiau materialinio nepritekliaus mastas valstybėse narėse gerokai skiriasi: nuo 4–10 proc. (Liuksemburgas, trys Šiaurės šalys, Nyderlandai ir Ispanija) iki 39–43 proc. (Vengrija, Latvija ir Lenkija), 57 proc. (Rumunija) ir 72 proc. (Bulgarija). Palyginimui: skurdo rizikos aprėptis – nuo 10 iki 33 proc. Šie dideli materialinio nepritekliaus skirtumai atspindi skirtingus vidutinius gyvenimo standartus valstybėse narėse ir pasiskirstymą jų viduje.

3.2.3 Vaikų, kuriems gresia skurdas, materialinio nepritekliaus lygis yra 46 proc. Tai dydis, kuris labai skiriasi – nuo 18–28 proc. (Danija, Liuksemburgas, Nyderlandai, Ispanija, Švedija) iki 72–96 proc. (Bulgarija, Vengrija, Latvija, Rumunija). Vidutiniškai 13 proc. ES vaikų, esančių aukščiau skurdo rizikos ribos, patiria materialinį nepriteklių. Šiuo atveju taip pat pastebimi dideli skirtumai: 1–6 proc. (Danija, Liuksemburgas, Nyderlandai, Ispanija, Švedija) ir 35–62 proc. (Bulgarija, Vengrija, Latvija, Rumunija).

3.2.4 EESRK rekomenduoja nacionalinį skurdo rizikos lygį, skurdo rizikos ribą ir nacionalinį materialinio nepritekliaus lygį naudoti kaip rodiklius.

3.3 Didžiausių riziką patiriantys vaikai

3.3.1 Vieniši tėvai ir daugiavaikės šeimos

3.3.1.1 Beveik visose šalyse didžiausių riziką patiria vaikai, gyvenantys su vienu iš tėvų arba daugiavaikėse šeimose. 2007 m. ES–SPGS duomenimis ES 34 proc. vaikų, gyvenančių su vienu iš tėvų, gresia skurdas: procentinė dalis svyruoja nuo 17–24 proc. (Danija, Suomija, Švedija) iki 40–45 proc. (Estija, Airija, Lietuva, Liuksemburgas, Rumunija, JK) ir 54 proc. (Malta). Kalbant apie vaikus, gyvenančius daugiavaikėse šeimose (pvz., namų ūkiai, kuriuos sudaro 2 suaugę asmenys ir 3 arba daugiau vaikų), Europos Sąjungoje 25 proc. šių vaikų gresia skurdas. Jų procentinė dalis kinta nuo 12–15 proc. (Vokietija, Suomija, Švedija, Danija, Slovėnija) iki 41–55 proc. (Italija, Latvija, Portugalija, Rumunija) ir 71 proc. (Bulgarija).

3.3.2 Bedarbių namų ūkiai

3.3.2.1 Remiantis 2007 m. *ES darbo jėgos tyrimo* rezultatais, 9,4 proc. vaikų gyvena bedarbių namų ūkiuose; ši dalis kinta nuo 2,2–3,9 proc. (Kipras, Graikija, Liuksemburgas ir Slovėnija) iki 12 proc. Belgijoje, 12,8 proc. Bulgarijoje, 13,9 proc. Vengrijoje ir 16,7 proc. JK⁽⁶⁾. Labai dideliame jų skaičiui – vidutiniškai 70 proc. – gresia skurdas. Mažiausia procentinė dalis užregistruota Danijoje ir Suomijoje (47–49 proc.), o didžiausia – Bulgarijoje, Čekijoje, Estijoje, Lietuvoje, Portugalijoje, Rumunijoje ir Slovakijoje (81–90 proc.).

3.3.2.2 Kalbant apie materialinį nepriteklių, reikėtų pažymėti, kad gyvenimas namų ūkiuose, kuriuose nė vienas asmuo neturi apmokamo darbo, gali turėti didelės įtakos ne tik vaikų gyvenimo sąlygoms dabar, bet ir ateityje. Nedarbas – tai ne tik galimos finansinės problemos. Kai namų ūkyje nėra nė vieno dirbančio suaugusiojo, tai taip pat gali sumažinti vaiko galimybes tiek šiuo metu, tiek ateityje visapusiškai dalyvauti visuomenės gyvenime.

3.3.3 Vaikai, kuriems gresia „ypač didelis“ skurdas

3.3.3.1 ES nepriklausomų ekspertų socialinės aprėpties klausimais tinklas išskyrė tam tikras vaikų, kuriems gresia didesnis arba ypač didelis skurdas, grupes. Tai ypač aiškiai parodo įvairių valstybių narių nacionalinės aprėpties veiksmų programos ir keletas tarptautinių mainų projektų. Šioms grupėms priklauso neigalūs vaikai, etninių mažumų (visų pirma romų) vaikai, jauni prieglobsčio prašytojai ir imigrantai, vaikai, patiriantys prievartą, vaikai, su kuriais blogai elgiamasi arba kuriais visiškai nesirūpinama, vaikai, kurių tėvai turi psichinės sveikatos

⁽⁶⁾ Žr. Eurostato tinklavietę <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/themes>.

problemų, globojami vaikai, benamiai vaikai, vaikai – šeiminių smurto arba prekybos žmonėmis aukos, vaikai, gyvenantys labai skurdžiose ir atokiose kaimo vietovėse, kuriose trūksta pagrindinės infrastruktūros, taip pat vaikai, gyvenantys didmiesčių periferijose esančiuose dideliuose rajonuose (7). Iš 2007 m. ES tyrimo galima spręsti, kad senesnėse valstybėse narėse nerimą kelia migrantų šeimų ir kai kurių etninių mažumų vaikų padėtis.

3.4 Ilgalaikis poveikis ir iš kartos į kartą perduodamas skurdas

3.4.1 Ilgalaikis poveikis

3.4.1.1 Vienas svarbus klausimas, nagrinėjamas *bendrose socialinės apsaugos ir socialinės aprėpties ataskaitose*, – augimas skurde riboja asmens raidą ir turi ilgalaikių pasekmių vaikų vystymuisi, gerovei ir ateičiai, taip pat suaugusiųjų gerovei. Tai padidina riziką, kad šie vaikai užaugę bus neturtingi, neturės darbo ir patirs socialinę atskirtį. Šis ilgalaikis poveikis pabrėžtas 2007 m. ataskaitoje, kurioje daroma išvada, jog „mažiau tikėtina, kad skurde augančių vaikų rezultatai mokykloje bus tokie geri kaip turtingesnių šeimų vaikų, kad jie bus geros sveikatos, neįsitrauks į nusikalstamą veiklą ir užaugę įsitvirtins darbo rinkoje ir visuomenėje plačiąja prasme“.

3.4.2 Iš kartos į kartą perduodamas skurdas

3.4.2.1 Susijęs ir dažnai keliamas klausimas – koku mastu skurdas perduodamas iš kartos į kartą. Kai kuriose šalyse skurdo perdavimas iš kartos į kartą ypač susijęs su mokslu, tai būdinga tiek toms šalims, kuriose yra aukštas skurdą ir socialinę atskirtį patiriančių vaikų lygis, tiek ir toms, kuriose šis lygis žemas. 2005 m. ES-SPGS duomenys apie nepalankios padėties perdavimą iš kartos į kartą atskleidė, kad *vaikų galimybės mokytis* susijusios su tikimybe užaugus patirti skurdą. Taigi, asmens, kurio tėvai turi pradinį išsilavinimą, patiriama rizika, kad neįgis formaliojo išsilavinimo, yra 23 kartus didesnė nei asmens, kurio tėvai turi aukštąjį išsilavinimą.

4. Lyginamoji analizė, stebėseną ir įvertinimas

4.1 Vienas didžiausių iššūkių, kuriam reikia skirti ypatingą dėmesį, yra tas, kad kruopšti lyginamoji analizė, stebėseną ir įvertinimas tiek nacionaliniu, tiek ES lygiu turi užimti svarbią vietą ir būti geriau žinomi.

4.2 Todėl norėtume rekomenduoti

— pradėti procesą, kurio metu Komisija ir valstybės narės ieškotų būdų užtikrinti, kad ES tikslai socialinėje srityje ES lygiu būtų geriau žinomi, išmatuojami ir apčiuopiami,

(7) Šį faktą sustiprina 2007 m. ES nepriklausomų ekspertų socialinės aprėpties klausimais parengta ataskaita, kurioje daroma išvada, kad „labai daugelyje šalių dviems vaikų grupėms – vaikams, gyvenantiems ištąigose arba jas paliekantiems, ir romų vaikams – gresia labai didelis pavojus ir jos patiria didelį skurdą ir socialinę atskirtį. Tačiau pakankamai dažnai nurodomos ir kitos aplinkybės: dirbti verčiami vaikai, vaikai – smurto, seksualinės prievartos, prekybos žmonėmis, priklausomybių aukos ir vaikai, kurie įtraukiami į nusikalstamą veiklą, neįgalūs vaikai, nelydimi nepilnamečiai, benamiai šeimų ir gatvės vaikai.“ (Frazer ir Marlier, 2007 m.).

— užtikrinti, kad bus kruopščiai ir reguliariai stebima pažanga nustatant ES ir nacionalinius tikslus ir gerinant rezultatus pagal suderintus ES rodiklius, ir apie tai teikiamos ataskaitos,

— užtikrinti, kad bus atliekami tarpusavio vertinimai, kad būtų galima aptarti šios stebėsenos rezultatus siekiant paskatinti valstybių narių ir Komisijos mokymąsi vienos iš kitų,

— daug kruopščiau atlikti stebėseną ir vertinimą, labiau orientuotis į rezultatus ir užtikrinti, kad reguliariai būtų atliekama nepriklausoma kritinė pažangos, padarytos siekiant užsibrėžtų tikslų, analizė. Būtų tikslinga

— sistemingiau taikyti bendrus rodiklius valstybių narių nacionalinėse stebėsenos ir analizės programose, kad būtų pagerintas abipusis mokymasis,

— gerinti pajėgumą rinkti statistinius duomenis ES, nacionaliniu ir subnacionaliniu lygmeniu ir visų pirma užtikrinti, kad socialinės srities statistiniai duomenys (įskaitant duomenis apie vaikų skurdą ir gerovę, kad būtų galima geriau įvertinti finansų ir ekonomikos krizės poveikį ES) būtų aktualesni,

— reikalauti iš valstybių narių oficialiai įtvirtinti pilietinės visuomenės organizacijų ir nepriklausomų ekspertų dalyvavimą reguliariai atliekant socialinės aprėpties politikos stebėseną ir ją vertinant.

5. Europos kovos su skurdu plano rengimas

5.1 ES socialinio matmens stiprinimas ir visų pirma strategijos „Europa 2020“ tikslai daugeliu aspektų priklausys nuo strategijos „Europa 2020“ pavyzdinės iniciatyvos – ES kovos su skurdu plano.

5.2 Šis planas turi tapti ryškiu atnaujintos socialinės Europos simboliu. Jis turi atlikti svarbų vaidmenį užtikrinant, kad visos kitos ES politikos formavimo sritys (pvz., ekonomikos, konkurencijos, švietimo, migracijos, sveikatos, inovacijų ir aplinkos politika) padėtų siekti ES socialinių tikslų, taip pat ir ES skurdo mažinimo tikslo.

5.3 Vienas svarbiausių prioritetų bus į visų susijusių sričių ES politiką ir programas, įskaitant struktūrinius fondus, įtraukti atitinkamos socialinės apsaugos aspektus, tarp jų kovą su vaikų skurdu, vaikų gerovės ir vaikų teisių propagavimą. Europos kovos su skurdu planui turėtų tekti viena svarbiausių funkcijų – stebėti socialinio poveikio proceso įgyvendinimą ir kokių mastu kitos strategijos „Europa 2020“ sritys prisideda prie skurdo mažinimo tikslo ir apie tai teikti ataskaitas.

5.4 Sąsajų tarp ES socialinės aprėpties tikslų ir ES struktūrinių fondų tikslų gerinimas

5.4.1 ES ir valstybių narių socialinės aprėpties tikslai ir ES struktūrinių fondų lėšų naudojimas turėtų būti daug glaudžiau susiję. Šiuo požiūriu naudojimas struktūriniais fondais turėtų būti svarbi nacionalinių aprėpties veiksmų programų dalis. Kaip pavyzdį būtų galima pateikti 2009 m. Komisijos pasiūlymą leisti Europos regioninės plėtros fondo lėšas naudoti socialiai atskirtų bendruomenių būstams įrengti naujausiose valstybėse narėse. Tai galėtų atlikti svarbų vaidmenį didinant išteklius šioje srityje įgyvendinamoms iniciatyvoms.

6. EESRK rekomendacijos

6.1 ES įsipareigojimas spręsti vaikų skurdo ir gerovės klausimus

6.1.1 Atsižvelgiant į bendrus strategijos „Europa 2020“ tikslus, turėtų būti parengta nuosekli programa vaikų skurdo ir gerovės klausimams spręsti taikant vaikų teisėmis grindžiamą metodą. Turėtų būti nustatytas konkretus ES tikslas pašalinti vaikų skurdą ir propaguoti vaikų gerovę.

6.2 Atitinkami ištekliai

6.2.1 Vaikų turinčioms šeimoms turėtų būti nustatytos minimalios šeimos pajamos ir pervedami grynieji pinigai, kurių dydis priklausytų nuo tėvų statuso darbo rinkoje. Be to, paramą grynaisiais pinigais visiems vaikams būtų galima užtikrinti mokesčių kreditais ir (arba) visuotinėmis išmokomis grynaisiais.

6.2.2 Visuotinės vaiko išmokos, kaip kovos su vaikų skurdu priemonės, klausimas turėtų būti geriau išnagrinėtas, nes, remiantis Socialinės apsaugos komiteto tyrimu (2008 m.), administraciniu požiūriu tai efektyvu, padeda išvengti socialinės stigmos ir labai dažnai naudojama.

6.2.3 Kadangi vaikams, gyvenantiems bedarbių namų ūkiuose ypač gresia skurdas, būtina nustatyti tikslą – mažinti bedarbių namų ūkių ir skurstančių darbuotojų skurdo gylį, kad taip būtų galima sumažinti vaikų patiriamo skurdo gylį. Aktyvia darbo rinkos politika turėtų būti remiamas tėvų užimtumas ir turėtų būti teikiamos kokybiškos paslaugos, pavyzdžiui, vaikų

priežiūros paslaugos, kurios būtų teikiamos vietoje, būtų priimanamos ir įperkamos.

6.2.4 Įtraukiosios darbo rinkos turi tėvams suteikti kokybiškas darbo vietas. Norint užtikrinti, kad tėvai turėtų laiko savo vaikams, reikalinga politika, skatinanti profesinės veiklos ir šeiminio gyvenimo suderinamumą.

6.2.5 Siekiant, kad skurdas ir atskirtis nebūtų perduodami kitai kartai, vaikams, patiriantiems ypač didelį skurdą, reikia suteikti vienodas galimybes, taip pat reikalinga tinkama socialinė politika ir daugiau pastangų, kad kiekvienas vaikas pasiektų teigiamų rezultatų moksle. Reikia stiprinti aprėpties ir nediskriminavimo politiką, ypač imigrantų, jų palikuonių ir etninių mažumų atžvilgiu.

6.3 Ankstyvoji vaikystė

6.3.1 EESRK remia *Eurochild* rekomendaciją išplėsti vaikų priežiūros paslaugas ir taikyti įtraukiąją paslaugų, teikiamų priešgimdyminiu ir ikimokykliniu laikotarpiu, koncepciją, kad šiomis paslaugomis galėtų naudotis visi vaikai ir visos šeimos. *Eurochild* nurodo, kad siekiant Barselonos tikslų neatsižvelgiama į daugelį ankstyvosios vaikystės politikos srities geros praktikos pavyzdžių. Kalbant apie Barselonos tikslus, EESRK nuomone, reikia parengti bendrus ankstyvojoje vaikystėje teikiamų paslaugų, įskaitant priežiūros ir ugdymo ankstyvojoje vaikystėje, ES „kokybės standartus“, kaip nurodo Europos Komisijos vaikų priežiūros tinklas. Tai turėtų daryti poveikį nacionalinės politikos raidai ir taikomai praktikai, taip pat naudojimuisi struktūriniais fondais.

6.4 Sveikata

6.4.1 EESRK rekomenduoja, kad ES sveikatos rodiklių darbo grupė parengtų vaikams skirtus rodiklius visuomenės sveikatos politikai ir jos poveikiui stebėti ir įvertinti.

6.4.2 Be to, turėtų būti parengti psichinės sveikatos rodikliai: geros vaikų psichinės sveikatos ir psichikos sutrikimų rodikliai.

6.4.3 Komisijos komunikate dėl nelygybės sveikatos apsaugos sistemoje, kuris turėtų būti priimtas 2012 m., turėtų būti nagrinėjamas vaikų sveikatos klausimas.

6.5 Būstas

6.5.1 ES valstybės narės turėtų įgyvendinti du su Vaikų aplinkos ir sveikatos veiksmų planu Europoje susijusius įsipareigojimus ir veiksmus, dėl kurių buvo susitarta 2010 m. kovo mėn. vykusioje Penktojoje aplinkos ir sveikatos ministrų konferencijoje.

6.5.2 Europos Komisija turėtų susitarti su valstybėmis narėmis dėl bendros sistemos ir benamystės ir su būstu susijusios atskirties vertinimo, stebėjimo ir ataskaitų teikimo gairių ypatingą dėmesį skiriant vaikų sąlygoms.

6.5.3 Europos Komisija turėtų ir ateityje remti ir finansuoti valstybių narių ir šalių kandidačių iniciatyvas uždaryti netinkamos kokybės vaikų globos įstaigas ir suteikti alternatyvių galimybių.

6.6 Apsauga nuo smurto, prievartos ir išnaudojimo

6.6.1 Europos Komisija kartu su visais susijusiais suinteresuotaisiais subjektais turėtų išnagrinėti galimybes nustatyti smurto prieš vaikus, vaikų prievartos ir išnaudojimo rodiklių rinkinį, kurie apimtų atvejų nustatymą, apsaugą, teisminį persekiojimą ir prevenciją remiantis 2009 m. Pagrindinių teisių agentūros atlikto rodiklių tyrimo rekomendacijomis.

6.6.2 Valstybės narės turėtų parengti nacionalines strategijas, kurios padėtų išvengti įvairaus pobūdžio smurto prieš vaikus ir

juos apsaugoti, taip pat turėtų nustatyti aiškius tikslus ir numatyti biudžeto asignavimus bei vietos lygmens mechanizmus, kad vaikai ar kiti asmenys galėtų pranešti apie smurto atvejus.

6.7 Į vaikus orientuotos priemonės

6.7.1 Komisija turėtų sustiprinti sąsajas su Europos Tarybos programa „Kurkime Europą vaikams ir su vaikais“, kurioje daugiausia dėmesio skiriama vaikų dalyvavimui.

6.7.2 Esami su pajamomis ir materialiniu nepriteklumi susiję rodikliai, dėl kurių bendrai susitarta, turėtų apimti daugiau į vaikus orientuotų rodiklių. Svarbu, kad rodikliai atspindėtų įvairius vaiko raidos etapus bei svarbiausius kriterijus ir apimtų visas vaikų amžiaus grupes. Tarki/Applica tyrime rekomenduojamos šios amžiaus grupės: 0–5, 6–11, 12–17 m. Taip pat rekomenduojami šie kriterijai: pajamos, materialinis nepriteklus, švietimas, būstas, sveikata, patiriama rizika ir dalyvavimas visuomenės gyvenime.

2010 m. liepos 14 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI
